

УДК 346.9

Марта Шинкар,асистент кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ГНОСЕОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ БАНКРУТСТВА (НЕСПРОМОЖНОСТІ) ТА ПРИМУСОВОЇ ЛІКВІДАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЯК ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

Стаття присвячена дослідженню історичних засад становлення та розвитку банкрутства (неспроможності) банківських установ. Здійснено аналіз наукових підходів до змісту банкрутства (неспроможності) банківських установ учених різних періодів. Проведено аналіз національного законодавства про банкрутство (неспроможність) банківських установ. Визначено етапи розвитку даного інституту в часи незалежності України.

Ключові слова: банкрутство, неспроможність, банківські установи, банківський сектор, ліквідація банку.

Постановка проблеми. Вивчення надбань історичної світової економіко-правової практики переконливо показує, що явище банкрутства (неспроможності) завжди було вельми поширене у ринковому середовищі, є його неодмінним атрибутом і невід'ємним складником процесу узгодження діяльності його суб'єктів. Перманентний процес зникнення одних і виникнення інших суб'єктів господарювання, який при цьому не завдає шкоди народному господарству в цілому, свідчить, що явище банкрутства (неспроможності) цілком відповідає природі ринкової економіки тією ж мірою, якою є необхідним для неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із даної теми. В основу статті покладено науковий доробок видатних правників, зокрема Г. Шершеневича, А. Трайніна, П. Цитовича, О. Кирпичова, Д. Батюшкова, І. Кауфмана, А. Гольмстена, К. Малишева, дослідження яких слугували фундаментальними ідеями у вивченні процесу розвитку інституту банкрутства (неспроможності) банківських установ. Предметом наукової дискусії стали норми національного законодавства у їх історичній ретроспективі.

Метою статті є аналіз історичних засад становлення та розвитку інституту банкрутства (неспроможності) банківських установ. Досягненню поставленої мети слугувало виконання таких дослідницьких завдань: 1) дослідити особливості банкрутства (неспроможності) банківських установ в історичній ретроспективі; 2) визначити етапи становлення банкрутства (неспроможності) банківських установ у період незалежності України.

Виклад основного матеріалу. Розвиток будь-якої держави, зростання її соціально-економічних показників значною мірою залежить від стабільності її економічної системи. Перехід до ринкової економіки зумовив радикальні зміни у взаємовідносинах держави і

суб'єктів господарювання [1, с. 1]. Ефективне функціонування ринкової економіки неможливе без законодавства, яке чітко регулює весь комплекс економічних відносин. Повною мірою це стосується законодавчого захисту від наслідків невиконання (неналежного виконання) взятих на себе зобов'язань суб'єктами цих відносин.

Як вважає наш співвітчизник Д. Опенько, історія свідчить, що поняття неспроможності було відоме вже на початку утворення товарного виробництва і зародження грошово-кредитних відносин [2, с. 414].

Відомий дослідник П. Цитович, досліджуючи історію торгівельного права, зазначав, що ще в стародавній Ассирії існував звичай, за яким боржник повинен був як заставу віддавати у розпорядження кредитора кого-небудь зі своїх домогачців [3, с. 55].

Закони Дванадцяти Таблиць, за якими громадяни «Вічного міста» жили в V столітті до нашої ери, давали суддям інструкції: «Якщо боржник не виконав судового рішення і ніхто не звільнив його від відповідальності при судово-ррінні, нехай позивач веде його до себе і накладе на нього колодки чи окови». Боржник повинен був сидіти в колодках 60 днів, протягом яких йому тричі робили публічну пропозицію повернути борг. Якщо ж цього не відбувалося, колодника чекала жорстока розправа: «У третій базарний день нехай розрубають боржника на частини. Якщо відтінуть більше чи менше, то нехай це не буде вказано їм у провину». Тим часом виконувати ці закони було практично нікому – кредитор змушений був ледь не власноруч проколювати вуха заручникам і шматувати тіла боржників [4, с. 139].

Попри зазначене, слід погодитися з думкою О. Кирпичова, що вперше у світовій літературі правове закріплення інституту банкрутства одержує у Римському приватному праві [5, с. 60].

На вітчизняних теренах кредитні відносини, як свідчать Руська правда й, зокрема, Статут

Володимира Мономаха, почали розвиватися з кінця XII століття. Але лише з другої чверті XVIII століття виникають «кредитні установлення» – перші інституції з такими функціями, а із середини цього ж століття – перші банки [6, с. 32]. До другої половини XIX століття такі установи були переважно державними, що унеможливило конкурсний процес [7, с. 584]. Приватних же банківських контор було обмаль, активніше вони під назвою земських банків почали виникати після скасування у 1861 р. кріпацтва, а з 1864 р. з'являються перші акціонерні приватні комерційні банки [8, с. 242].

Проте повернемося все ж таки до витоків національного законодавства про банкрутство. У науковому та правозастосовному вжитку термін «*банкрутство*» з'явився на вітчизняних теренах XVIII століття, але вже в одному з перших законодавчих актів Київської Русі XI-XII століть – Руській правді – знаходимо положення, що стосуються неспроможності [9]. На думку дослідників, які вивчали Руську правду, в ній виділяється два види неспроможності:

по-перше, це *випадкове* банкрутство, яке є результатом форс-мажорних обставин, наприклад пожежі чи іншого стихійного лиха;

по-друге, *злісне* або *умисне* банкрутство, яке може бути наслідком легковажної поведінки купця, вина якого є очевидною [10, с. 68].

Містить Руська правда й положення, які можна назвати визначенням «*черговості задоволення потреб кредиторів*». Так, зі змісту ст. 55 зводу законів Київської держави випливає, що передусім задовольнялися вимоги князя, потім – іноземних купців, а в останню чергу – вимоги свого люду [11, с. 2]. А Г. Шершеневич вважає, що ця стаття визначає також повноту задоволення вимог, а саме: «*перші два розряди вимог задовольняються цілковито, а треті – за домірністю*» [8, с. 154], в якій було встановлено право кредитора продати боржника у разі неможливості погасити перед першим свій борг, а з отриманої суми кредитор повинен був частину коштів віддати князю (ст. 54, 55 Троїцького списку) [12, с. 128].

Слід також зазначити, що в питаннях виконання вимог кредиторів Руська правда певним чином перегукується з положеннями конкурсного процесу, встановленого римським правом. Це стосується, зокрема, звернення стягнення на особу боржника, розподілу отриманих від продажу майна боржника коштів домірно до вимог кредиторів та ін.

Окрім зазначеного, містила Руська правда і приписи стосовно звернення стягнення на особу боржника, що нагадують конкурсне провадження римського права. Так, якщо боржник не міг сплатити борг, він мусив його відпрацювати або ж стати рабом кредитора. Якщо ж кредиторів було багато, боржник підлягав продажу з торгу, а отримані кошти розподілялися між ними домірно вимогам.

Насправді, на нашу думку, на практиці «конкурсний процес» у Київській державі був дещо складнішим, позаяк чимало його істотних аспектів Руська правда не зачіпає. Наприклад, не знаходимо в ній вказівки на те, хто саме має

здійснювати продаж майна боржника, розподіляти отримані кошти тощо.

Переламним у розвитку законодавства про банкрутство стало XVIII століття, коли почався бурхливий розвиток торгівлі та перші випадки розорення купців. Саме тоді були започатковані правові норми, які пізніше утворили галузь права – конкурсне право. У кінці 1740 р. був прийнятий закон під назвою «Статут про банкрутів», який з невідомих причин не набув поширення в практиці, хоча й отримав законодавчу санкцію [13, с. 76].

У радянський період історії України правовий інститут банкрутства (неспроможності), крім нетривалого періоду непу, у вітчизняній юридичній науці та практиці існував хіба що в ретроспективному плані. Тому сьогодні ці питання ще доволі слабо теоретично розроблені, а їх правове регулювання залишає бажати кращого. Отже, аналіз його генези уявляється вельми актуальним та доцільним і посприєв би, на наш погляд, з'ясуванню «*стану права, що нас оточує, як історичний результат світової думки та досвіду*», – наголошував відомий правник кінця XIX-початку XX століття К. Малишев [14, с. 1].

Соціально-економічний спадок радянської планово-командної системи господарювання серйозно заважає нинішнім спробам налагодження ринкових відносин, спонукає до потреби докорінно переосмислити форми й методи діяльності кожного їх суб'єкта, виробити кардинально нові підходи до визначення їх місця та ролі в економічному механізмі держави. Нині, коли виникають і вдосконалюються ринкові організаційно-правові форми підприємств у тому числі у кредитно-фінансовій сфері потрібні принципово інші економіко-правові взаємовідносини з державними органами, визначення відповідних способів взаємодії з постачальниками, кредиторами, позичальниками та іншими суб'єктами.

Зважаючи на той факт, що в науковій літературі приділена значна увага періодизації розвитку законодавства про банкрутство (неспроможність), сконцентруємо свою увагу на періодах становлення даного інституту в наш час.

Аналіз вітчизняної практики становлення банківського сектору та законодавства про банкрутство (неспроможність) банківських установ дозволило нам виокремити такі етапи становлення банкрутства (неспроможності) банківських установ як інституту господарського права в незалежній Україні:

Перший етап – 1991-1992 роки. Цей етап умовно можна назвати як підготовчий. Його характерними ознаками був перехід України до ринкової економіки, який зумовив появу приватних банків, кредитних відносин, що призвело до можливості виникнення інституту банкрутства (в УРСР він фактично не існував). Перші комерційні банки в Україні почали реєструватися ще в Радянському Союзі Держбанком СРСР (1989-1991 роки). Серед таких можна назвати перші приватні банки «Укрінбанк», «Перкомбанк», «Легбанк», Агрокомбанк

«Україна», який утворився в результаті поділу балансу системи Агробанку СРСР з українським філіалом.

У зв'язку із цим виникла потреба в правовому регулюванні цього процесу, що стало причиною прийняття Закону України «Про банкрутство» (1992 р.), який був чинний сім років, проте він окреслював лише контур системи державного регулювання сфери неплатоспроможності і мав значні недоліки.

Насамперед Закон України «Про банкрутство» не передбачав створення спеціалізованого органу державного регулювання з питань банкрутства, а також існування однієї з головних фігур процедури банкрутства – арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Незважаючи на окремі законодавчі ініціативи, в цілому вказаний період характеризувався хаосом як у банківській системі, так і в економіці країни в цілому.

Другий етап – середина 90-х років ХХ століття. Це період зародження інституту банкрутства та початок дії Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [15]. У зазначений період розвиток банківського сектору характеризувався тим, що ціла плеяда банків виникали як додаток промислово-фінансових груп, основним завданням яких були функції казначейства для своїх донорів, а також як інструмент рейдерського захоплення та, відповідно, протидії йому. З 1992 року з'явився додатковий попит на взаємні клірингові розрахунки при проведенні товарних бартерних операцій. Саме в таких історичних умовах на ринку почали рости нові банки, яскравими представниками яких стали «Інко» і «ПриватБанк».

Відсутність контролю за діяльністю підприємств-банкрутів зумовила необхідність створення державного органу влади, який би здійснював регулювання інституту банкрутства (створено у 1995-1996 роках).

Третій етап – кінець 90-х років ХХ століття. У цей період було прийнято Закон України «Про Національний банк України» [16], в якому були закладені норми, що дозволяли Національному банку України виводити банки з ринку за прискореними процедурами. Також у цей період відбулося створення центрального органу влади з регулювання процедури банкрутства – Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій (створене Указом Президента України від 17 червня 1996 р. № 435/96 [17], функціонувало на підставі Положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 990 [18]). Указом Президента України «Про покладення на Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій додаткових повноважень» від 13 травня 1998 р. № 465/98 [19] Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій було перейменовано на «Агентство з питань банкрутства» з наданням йому низки додаткових повноважень. Цей період характеризується також зростанням кількості збанкрутілих банків в

Україні. Недостатня ефективність державного впливу на процеси банкрутства, зокрема відсутність дієвого контролю за діяльністю арбітражних керуючих, реалізацією майна банкрутів, санацією державних підприємств, привели до необхідності передачі регулюючих функцій Міністерству економіки України [20]. Згодом у складі Міністерства економіки України було створено Державний департамент з питань банкрутства як урядовий орган державного управління у сфері банкрутства.

Четвертий етап – 2000-2005 роки. Характерною особливістю даного періоду було введення в дію інституту страхування депозитів фізичних осіб. Починаючи з 01 січня 2000 р. у розгляді справ про банкрутство господарські суди почали застосовувати норми Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [15]. Основна концепція цього закону полягала в закріпленні конкурсу як методу правового регулювання відносин неплатоспроможності шляхом зіткнення інтересів боржника та кредитора [21, с. 13]. Іншою, не менш важливою особливістю розвитку інституту банкрутства (неспроможності) банківських установ було запровадження ефективних механізмів при виведенні з ринку перших збанкрутілих банків: «Слов'янський», АПБ «Україна», «Наш банк». На думку експертів, це дало поштовх тому, що фізичні особи стали головним джерелом ресурсів для банків [22]. На стабільність вітчизняного банківського сектору в означений період вплинули і гучні політичні скандали (справа журналіста Георгія Гонгадзе, акції протесту «Україна без Кучми»), а також «Помаранчева революція».

П'ятий етап – кінець 2000-х років. Це період інтеграції банківського ринку. За даними Національного банку України, на початок 2008 року в Україні працювало 47 банків з іноземним капіталом, із них 17 банків контролювалися іноземцями на 100 %. Нагадаємо, що всього на вітчизняному банківському ринку у той період було представлено 175 діючих банків. В Україні був присутній банківський капітал із 20 країн. Серед лідерів – Росія, Австрія, Франція та Італія. Разом із кількістю зарубіжних фінансових установ у 2005-2008 роках зростає частка ринку, яку контролювали іноземці. На той період частка іноземного капіталу в банківському секторі становила майже 35 %, що на 7,5 % більше, ніж у 2007 році [22].

Саме в цей період були закладені передумови нинішньої глибокої фінансово-економічної кризи. Через відсутність прозорого законодавства, необхідної інфраструктури (наприклад, бюро кредитних історій), маючи слабку виконавчу службу, іноземні банки зіткнулися з проблемою несплати боргів. Ця проблема набула системного характеру, що впливало на фінансову стабільність самих банківських установ. У 2008 році ці процеси підсилювала світова фінансова криза, з проблемами якої уряд України впоратися не зміг. Як результат, ліквідувати втратив один із найбільших приватних українських банків – «Промінвестбанк» та кілька ін-

ших великих банків – «Родовід», «Укргазбанк», «Київ», «Надра».

Шостий етап – 2010-2014 роки. Положенням про Міністерство юстиції України, затвердженим Указом Президента України від 06 квітня 2011 р. № 395/2011 [23], повноваження державного органу з питань банкрутства покладено на Міністерство юстиції України. Приймається досить важливий Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [24]. Внесені суттєві зміни до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [15], що стосувалися відміни ліцензування господарської діяльності арбітражних керуючих; переглянуто повноваження державного органу з питань банкрутства та вилучено, зокрема, ті з них, що притаманні виключно суду та можуть сприйматися як втручання у здійснення правосуддя; встановлено єдиний підхід щодо призначення арбітражного керуючого (розпорядника майна) у справах про банкрутство незалежно від форм власності боржників; регламентовано на законодавчому рівні статус та повноваження саморегульованої організації арбітражних керуючих, які отримали свій статус відповідно до вимог згаданого Закону [15]; передбачено новий сучасний спосіб виявлення усіх кредиторів та осіб, які виявили бажання взяти участь у санації боржника, шляхом офіційного оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство на офіційному веб-сайті Вишого господарського суду України в мережі Інтернет [25]. Незважаючи на значні законодавчі зрушення у сфері банкрутства, основна особливість даного періоду полягала в тому, що, попри здавану стабільність, політично Україна почала перетворюватися з рівноваги кількох олігархічних кланів на олігополію «сім'ї». Як результат – Революція Гідності.

Сьомий етап – з 2014 року по наш час. Даний період характеризують три надважливі процеси, які безпосередньо вплинули на банківський сектор.

1) 2014 рік – рефінансування банківського сектору і, як наслідок, новий виток девальвації та інфляції.

2) 2015 рік – процес «очищення» банківської системи від неплатоспроможних і схемних банків. Кількість закритих державою банків до січня 2017 року складала 148, і це більше ніж 40 % усіх українських банків. Усе це наклалося на форс-мажорні події – анексію Криму і військову агресію на Сході України. Знову повторилася ситуація, коли позичальники були перекинуті в дефолт, а банкам було необхідно формувати непосильні резерви. Зростання інфляції довелося зменшувати за допомогою монетарних методів. Багато з власників великих фінансових груп, поставлених перед фактом реальної докапіталізації своїх банківських структур, відмовилися від підтримки банків.

3) Перехід у державну власність системного «ПриватБанку». Результатом цих трьох надважливих процесів постала загроза виникнення

штучної підміни основної діяльності Національного банку України – монетарної політики на контролі за комерційними банками.

Висновки

Проведений аналіз засвідчив, що положення давніх вітчизняних правових джерел, які мають відношення до теми нашого дослідження, містять певні, дарма що казуїстичні, норми, які регламентують задоволення вимог кредиторів до неспроможного боржника з домінуванням цілком зрозумілого для того часу ухилу до особистих наслідків для нього. Проте наявність атрибутивних ознак неспроможності – недостатність майна боржника, існування декількох кредиторів і певний механізм задоволення їхніх вимог – не можна не відзначити.

Аналіз правових джерел доби Київської Русі засвідчив, що тогочасне право передбачало два види неспроможності – нещасну, тобто невинну, й зловмисну, винну, – і стосувалися вони сфери комерції. Перша виникала через різноманітні непередбачувані об'єктивні обставини – повінь, пожежа і т. п., те, що сьогодні зветься форс-мажорними обставинами, – і вини боржника в цьому не було. Відповідно, зловмисна неспроможність мала місце з вини боржника, скажімо, через спричинені пияцтвом псування чи втрату товару, розтрату коштів тощо.

Розвиток досліджуваного нами інституту в час незалежності України характеризується складними та неоднозначними подіями. Банківський сектор пройшов періоди від глибоких фінансово-економічних криз, обслуговування приватних фінансових операцій олігархічних кланів до найбільш успішної, найбільш стабільної та найбільш прибуткової сфери підприємницької діяльності. Сьогодні банківський сектор переживає чергову кризу довіри та здобуття незалежності від політичної кон'юнктури.

Перспективними напрямками подальших наукових пошуків в окресленій нами царині наукових досліджень є вивчення досвіду зарубіжних країн з можливим імплементаванням найбільш дієвих механізмів у вітчизняну практику.

Список використаних джерел:

1. Петруненко Я. В. Господарсько-правові основи державних закупівель в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Я. В. Петруненко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – О., 2013. – 22 с.
2. Опенько Д.А. Историко-правовая эволюция института банкротства / Д. А. Опенько // Альманах права. – 2012. – Вып. 3. – С. 414–416.
3. Цитович П.П. Очерк основных понятий торгового права / П. П. Цитович. – К., 1886. – 248 с.
4. Селіванов А.О. Процедура «штучного банкрутства» підприємств: колізії у законодавстві та практика господарських судів / А. О. Селіванов // Вісник господарського судочинства. – 2005. – № 2. – С. 137–144.
5. Кирпичов О.А. Римське приватне право : навчальний посібник / О. А. Кирпичов, В. В. Соловійова. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. – 320 с.

6. Батюшков Д.Д. Банки. Их значение, операции, истор. разв. и счетоводство / Д.Д. Батюшков. – Владикавказ, 1904. – 209 с.

7. Кауфман И.И. Государственные долги России / И.И. Кауфман. – Вестник Европы. Кн. 1. – СПб., 1885. – 630 с.

8. Шершеневич Г.Ф. Учебник торгового права: по изданию 1914 г. / Г. Ф. Шершеневич. – Фирма «СПАРК», 1994. – 335 с.

9. Правда руська. Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій. Склали та підготували до друку проф. С. Юшков. – К.: ВУАН, 1935. – Редакція IV. – С. 137–144 (На основі тексту Архівної комісії АН СРСР, № 240, Новгородський 1-й літопис XV ст.) // УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА XI-XIII ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr51.htm>.

10. Российское законодательство X-XX вв. – М.: Юрид. лит., 1984. – Том 1. Законодательство Древней Руси / отв. ред. тома В. Л. Янин; под общ. ред. О. И. Чистякова. – 1984. – 432 с.

11. Гольмстен А.Х. Исторический очерк русского конкурсного процесса / А. Х. Гольмстен, прив.-доц. Имп. Харьк. ун-та. – СПб.: Тип. В.С. Балашева, 1888. – 302 с.

12. Памятники русского права. Вып. 1. Памятники права Киевского государства X-XII вв. / сост. А. А. Зимин; под ред. С. В. Юшкова. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1952. – XVI с. – 287 с.

13. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права: в 4-х т. / Г. Ф. Шершеневич. – М.: Бр. Башмаковы, 1912. – Т. 4. Торговый процесс. Конкурсный процесс. – 1912. – 663 с.

14. Мальшев К.И. Исторический очерк конкурсного процесса // Соч. Крониды Мальшева. – СПб.: тип. т-ва «Общественная польза», 1871. – 455 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.e-heritage.ru/book/10080666>.

15. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 р. № 2343 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

16. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. № 679 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – Ст. 238 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

17. Про утворення Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій: Указ Президента України від 17 червня 1996 р. № 435/96 (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435/96>.

18. Про Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 990 (втрапила чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990-96-p>.

19. Про покладення на Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій додаткових повноважень: Указ Президента України від 13 травня 1998 р. № 465/98 (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/465/98>.

20. Про Міністерство економіки України: Указ Президента України від 23 жовтня 2000 р. № 1159/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 43. – Ст. 1826 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1159/2000>.

21. Пригуза П. Проблеми конкурсного права в Україні. Крок уперед, два кроки назад / П. Пригуза // Юридичний вісник України. – 2011. – № 48. – С. 12–17.

22. Співавтори катастрофи: хто виграв від банкрутства банків в Україні / Спеціальне розслідування Forbes: історія банківської системи та її найбільші боржники. – 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/business/1427834-spivavtori-katastrofi-hto-vigrav-vid-bankrutstva-bankiv-v-ukrayini>.

23. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Указ Президента України від 06 квітня 2011 р. № 395/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1162 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/395/2011>.

24. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 р. № 4452 // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 50. – Ст. 564 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

25. Мікушева І.В. Розвиток нормативного регулювання відносин у сфері банкрутства в Україні / І. В. Мікушева // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 2. – С. 150–154 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2012_2_21.

Статья посвящена исследованию исторических основ становления и развития банкротства (несостоятельности) банковских учреждений. Осуществлен анализ научных подходов ученых разных периодов к содержанию банкротства (несостоятельности) банковских учреждений. Проведен анализ национального законодательства о банкротстве (несостоятельности) банковских учреждений. Определены этапы развития данного института в период независимости Украины.

Ключевые слова: банкротство, несостоятельность, банковские учреждения, банковский сектор, ликвидация банка.

The article is devoted to the study of the historical foundations of the formation and development of bankruptcy (insolvency) of banking institutions. The analysis of scientific approaches to the content of bankruptcy (insolvency) of banking institutions of scientists of different periods is carried out. The analysis of the national legislation on bankruptcy (insolvency) of banking institutions is provided. The stages of development of this institute during the independence of Ukraine are determined.

Key words: bankruptcy, insolvency, banking institutions, banking sector, liquidation of the bank.